

Handlingsprogram

Kristdemokratiska kvinnoförbundet

KD-K

—

Handlingsprogram

Kristdemokratiska kvinnoförbundet

©Kristdemokratiska kvinnoförbundet

Beslutad av förbundstinget den 29 maj 2021

Grafisk form: Mimmi Westerlund

Tryck: Print & Dekor

Upplysningar om innehållet: kvinnoforbundet@kristdemokraterna.se

Innehåll

Förord	4
1. Ideologi & demokrati	8
2. Kvinnors hälsa & vård	12
3. Förlossnings- & eftervård	20
4. Arbetsmarknad & ekonomi	26
5. Kvinnors företagande	32
6. Familjen & livspusslet	38
7. Bostäder & infrastruktur	44
8. Skola, utbildning & forskning	48
9. Brott mot kvinnor	52
10. Hedersrelaterat våld & förtryck – skamkulturen	60
11. Migration & integration	68
12. EU & utrikespolitik	74
13. Kvinnor i krig & konflikt	80
14. Miljö & klimat	84
15. Människohandel – det moderna slaveriet	90
Referenser	94

FÖRORD

Kristdemokratiska kvinnoförbundet arbetar för ett jämställt och hållbart samhälle. Vi värnar om kvinnors och mäns lika rättigheter, friheter och skyldigheter. Vi uppmuntrar, stödjer och utbildar kvinnor för politiska uppdrag för Kristdemokraterna.

Kristdemokratiska kvinnoförbundet bildades år 1982 och har cirka 1500 medlemmar. Vår syn på jämställdhet har sin grund i alla människors unika och okränkbara värde. I vårt handlingsprogram fokuserar vi på jämställdhet ur ett kvinnoperspektiv. Syftet med handlingsprogrammet är att lyfta fram de politikområden vi prioriterar samt ge några politiska förslag och åtgärder på de problem som verklighetens kvinnor möter.

Istället för symbolpolitiska lösningar som kvotering och överförmynderi fokuserar vi på hur vi ska få ner de höga sjukskrivningstalen bland kvinnor och hur vi får en bättre kvinnosjukvård. Hur vi stoppar våldet mot kvinnor och tar ett krafttag mot hedersförtrycket. Att kvinnor ska känna trygghet i livets alla skeden, från BB till efter pensionen. Kvinnors arbetsvillkor, ekonomi och företagande som behöver stärkas, och friheten samt möjlighet att kombinera karriär och familjeliv.

Alltför många kvinnor lever fortfarande i en situation där rättigheter och friheter inte respekteras. Därför arbetar vi även för ökad jämställdhet för våra medsystrar internationellt.

Jämställdhet är inte enbart en angelägenhet för kvinnor eftersom det handlar om mänskliga rättigheter. Ett jämställt samhälle skapar trygghet, tillit och sammanhållning och kommer alla till gagn. Det är värt att kämpa för, alltid.

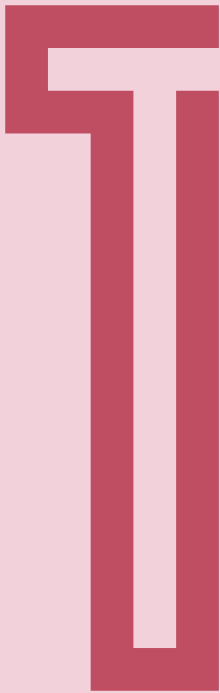
Sarah Havneraas
Förbundsordförande

KAPITEL ETT

Ideologi & demokrati

1. IDEOLOGI & DEMOKRATI

Grunden för kristdemokratisk jämställdhetspolitik är alla människors lika, absoluta och okränkbara värde. Kvinnor och män ska ha likvärdiga förutsättningar och villkor för att kunna utveckla sin fulla potential. Jämställdhet är att människor, oavsett kön, har makt att forma sitt liv utifrån sina egna önskemål.

Det är en viktig uppgift att undanröja traditionella föreställningar, fördomar, strukturer och juridiska hinder som försvårar och förhindrar jämställdhet mellan kvinnor och män. Detta gäller familjeliv, arbetsliv och samhällslivet i övrigt. Det handlar inte bara om lagstiftning utan även om opinionsbildning och attitydförändringar.

Alla människor, oavsett kön, är ett mål i sig själv och inte ett medel för någon annan. Det innebär att ingen har rätt att godtyckligt begränsa eller bestämma över en annan människa. Vare sig i syfte att främja sina privata intressen eller i syfte att realisera ideologiska utopier.

Jämställdhet är ytterst en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Det goda samhället ska värna kvinnors och mäns lika rättigheter, friheter och ansvar. Ett samhällskontrakt där vi hjälps åt att underlätta livet för varandra.

Ordet demokrati kommer från grekiskan och betyder folkstyre. Demokrati är grunden i arbetet för mänskliga fri- och rättigheter. Varje person räknas och har rätt att delta och påverka samhället. Ingen ska hållas tillbaka, kränkas eller förtryckas i vårt samhälle. En fungerande demokrati förutsätter jämställdhet mellan kvinnor och män.

Fler kvinnor behöver vara med och påverka i beslutande församlingar. Fler kvinnor behövs i Sveriges riksdag, regioner och kommuner men också

inom näringslivet. Där viktiga beslut fattas behöver kvinnor vara med och påverka och få ett ökat inflytande. Vi anser att kvotering är fel väg att gå för att uppnå detta. Ingen person är enbart ett kön.

För att garantera att människovärdet och de mänskliga fri- och rättigheterna respekteras i en demokrati så behövs en god värdegrund. Den kristdemokratiska värdegrunden utgår ifrån människors unika och okränkbara värde och hon ingår i ett sammanhang av andra personer med ett ömsesidigt beroende och respekt. Denna helhetssyn på människan utgör därmed en god grund för en jämställd demokrati. Ingen ska lämnas efter eller hållas tillbaka.

”Jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla politikområden. Det innebär att förslag och beslut ska analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv för att klarlägga möjliga konsekvenser för kvinnor och män. Förutsättningarna för bra politiska beslut ökar när kvinnor och män finns jämnt representerade i alla beslutande församlingar.” - *Kristdemokraternas principprogram*

KAPITEL TVÅ

Kvinnors hälsa & vård

2

2. Kvinnors hälsa & vård

Rätten till en god, jämlik och jämställd hälsa på lika villkor är grundläggande i vårt samhälle. Trygghet, närhet, tillit, valfrihet och kvalitet är viktiga värden i hälso- och sjukvården. Vården ska ha en helhetssyn på människan och ta hänsyn till såväl kroppsliga som själsliga behov.

Smärta, obehag, psykiskt- och fysiskt lidande. Det är vardag för många kvinnor runt om i landet. Fler kvinnor än män är sjukskrivna och det gäller både kort- och långtidssjukskrivning. Utmattningsyndrom har ökat hos kvinnor. Anledningen till kvinnors sjukskrivningar och utmattningsyndrom behöver uppmärksammas, forskas mer på, förebyggas och tas på allvar.

Vården måste medvetet beakta könsskillnader mellan kvinnor och män eftersom det finns biologiska och fysiologiska skillnader. Kvinnors och mäns symptom och vårdbehov kan ta sig olika uttryck vid ett och samma sjukdomstillstånd, exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar samt stroke. Idag genomförs de allra flesta studier på män, varför såväl läkemedels- som vårdforskning måste göras mer jämställd.

» Vården måste medvetet beakta könsskillnader mellan kvinnor och män eftersom det finns biologiska och fysiologiska skillnader.« - Kristdemokratiska kvinnoförbundet

Det behöver inrättas ett forskningsprogram avseende kvinnors hälsa och sjukdomar som ska stimulera forskning om sjukdomar, skador och besvär som främst drabbar kvinnor. Exempelvis gäller det PCOS, PMS/PMDS, lipödem, IBS, fibromyalgi, sköldskörtelproblem, benskörhet, vestibulit, endometrios, myom, menopaus/klimakteriebesvär, migrän, lupus/SLE (kronisk inflammatorisk sjukdom), ME/CFS (neurologisk sjukdom), HPV, bröstcancer, utbrändhet samt utmattning. Dessutom ska forskningspro-

grammet stimulera forskning kring infertilitetsproblematik, förlossnings-skador, missfall och dödfödda barn, samt kvinnors hälsa under en graviditet, förlossning och eftervård.

En av många dolda kvinnosjukdomar är endometrios. Tio procent av alla kvinnor i fertil ålder antas ha sjukdomen som inte går att bota. Det mest påtagliga symptomet är smärta, och långt ifrån alla får diagnos och adekvat vård. Bristande kunskap är en anledning. Studier har visat att det i genomsnitt tog fem till sju år från det att en person började få symptom, tills att diagnosen fastställdes¹. Trots nationella riktlinjer 2018 finns det således mycket kvar att göra².

Enligt Socialstyrelsen saknar mer än hälften av verksamheterna ett grundbemannat multiprofessionellt team, det vill säga ett team bestående av åtminstone gynekolog, sjuksköterska eller barnmorska, smärtläkare, kurator och fysioterapeut. Endometrios bör klassas som en folksjukdom och ett multiprofessionellt team bör inrättas i alla regioner.

Den psykiska ohälsan bland unga kvinnor ökar. Allt fler lider av depression, ångest, trötthet, stress och sömnbesvär. Åtstörningar, självskadebeteenden och hög drog- och alkoholkonsumtion har blivit allt vanligare bland unga kvinnor. Elevhälsan är central för att tidigt kunna upptäcka psykisk ohälsa hos barn och unga. För att stärka unga kvinnor med psykisk ohälsa behöver samarbetet med elevhälsan, psykiatrin och socialtjänsten fördjupas.

För att förebygga ohälsa och förhindra suicid borde fler kommuner arbeta enligt evidensbaserade metoder. Ett exempel är "YAM" (Youth Aware of Mental Health), som är ett hälsofrämjande preventivt skolprogram och

---

1 SBU, 2018.

2 Socialstyrelsen, 2018.

baseras på studier i tolv europeiska länder. Programmet har lett till en halvering av både suicid och suicidförsök, och en minskning av medelsvår och svår depression. I Storbritannien infördes också ett arbetssätt som innebär att när en ung människa begått suicid tillsätts en kriskommission där socialtjänst, skola, polis, sjukvård och civilsamhället utreder vad som hänt. Detta vill vi se i Sverige.

Men den psykiska ohälsan drabbar inte bara unga - den allra vanligaste diagnosen hos kvinnor över 65 år är depression och ångestsjukdomar. Föreskrivningen av psykofarmaka som antidepressiva läkemedel är störst hos äldre kvinnor i jämförelse med andra befolkningsgrupper. Vissa av dessa läkemedel ökar risken för fallolyckor³.

Kännedomen om andra behandlingsstrategier för de äldre patienterna med depression eller ångestsyndrom är idag bristfällig. Många gånger är en kombination av farmakologiska, pedagogiska, psykoterapeutiska och anhörigstödande åtgärder nödvändigt. Vi vill att detta utreds och att åtgärder vidtas för att säkerställa att behandlingsmålet för patienten uppnås med rätt behandlingsstrategi.

Omkring 70 procent av kvinnor i åldern 47–56 år har klimakteriebesvär⁴. Av dessa beräknas en tredjedel drabbas av besvär exempelvis i form av ångest eller sömnsvårigheter. De symtom som har en tydlig koppling till klimakteriet med sänkta nivåer av östrogen är oregelbundna blödningar, värmevallningar och svettningar samt symtom på grund av torra och tunn slemhinnor. Det är oklart vilka insatser som ges för klimakteriebesvär inom primärvården, i vilken omfattning samt vilken kunskap vårdpersonalen har inom området. Ska livskvalitén och hälsan öka hos äldre kvinnor är detta angelägna områden att utvärdera och följa upp i vården.

---

3 Socialstyrelsen, 2016.

4 Socialstyrelsen, 2020.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. Att verka för att höja kunskapsnivån hos både profession och allmänhet om skillnader mellan kvinnors och mäns hälsa, symptom och sjukdomsförlopp
2. att det ska finnas en nationell kontinuerlig uppföljning av vården ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv
3. att det inrättas ett nationellt forskningsprogram på kvinnors hälsa och kvinnosjukdomar
4. att endometriosis ska klassas som en folksjukdom
5. att inrätta multiprofessionella endometriosteams i alla regioner för en likvärdig vård och behandling i hela landet
6. att all läkemedelsbehandling av endometriosis ska ingå i högkostnadsskyddet
7. att fördjupa samarbetet med elevhälsan, psykiatri och socialtjänsten för att stärka unga kvinnor med psykisk ohälsa
8. att kommuner och regioner ska arbeta förebyggande med unga kvinnors psykiska ohälsa och självskadebeteende
9. att kommunerna arbetar enligt evidensbaserade metoder för att förebygga ohälsa och förhindra suicid, och att det inrättas "kriskommisioner" när unga begått suicid
10. att det inrättas en nationell stödlinje för psykisk hälsa och suicidprevention
11. att verka för att kommuner och regioner säkerställer tillgång till beroende- och missbruksvård som specifikt inriktar sig mot kvinnor
12. att särskilt utreda orsakerna till förskrivning och användning av läkemedel vid depression hos äldre kvinnor

13. att vården vid klimakteriebesvär förbättras och att studie samt informationsåtgärder görs kring kvinnors upplevelse av klimakteriebesvär
14. att benskörhetsmätningar ska ingå som en del i hälsokontroller av kvinnor över 50 år
15. att även kvinnor över 74 år ska kallas till mammografi
16. att fler kvinnor erbjuds vaccination för HPV och att screening erbjuds alla kvinnor

KAPITEL TRE

Förlossnings- & eftervård

3. FÖRLOSSNINGS- OCH EFTERVÅRD

Det föds över hundratusen barn i Sverige varje år och svensk mödra- och förlossningsvård är på många sätt helt fantastisk. Samtidigt finns det stora problem och mycket som behöver göras. Det behövs ett nationellt ledarskap som pekar ut riktningen för hela förlossningsvården. Varje kvinna ska kunna känna trygghet under sin graviditet samt inför, under och efter förlossningen. Vi vill därför se en ökad tillgång till digitala vårdbesök hos barnmorskor.

Idag riskerar mammor även att pressas till att lämna BB tidigare än de kanske själva önskar. I den enkätundersökning som gjorts bland nyförlösta kvinnor nämns behovet av återhämtning och mer närvarande personal på BB samt mer stöd och hjälp när det gäller till exempel amning⁵. Vi vill därför att en BB-garanti införs med längre garanterad vårdtid. #AlltSerFintUt är ett uttåg i vilken kvinnor i Sverige vittnar om underlivsbesvär som de har haft i flera år efter sin förlossning, men som har ignorerats när de har sökt vård. Flera har inte fått den vård och behandling de behöver för att leva ett fullgott liv. Eftervården måste förbättras och säkra förlossningsmetoder måste tillämpas på förlossningsklinikerna i landet.

En "Mamma-rehab-check" med ett kontinuerligt stöd för rehabilitering vill vi ska erbjudas alla nyblivna mammor. 8 av 10 av alla mammor får en bristning i underlivet⁶. Eftervården för förstföderskor ska vara obligatorisk för hjälp med amning och tidig upptäckt av skador, förlossningsdepression och förlossningspsykos. Ungefär 1 av 10 nyblivna mödrar i Sverige drabbas av förlossningsdepression under de första månaderna efter barnets födelse (cirka 10 000 kvinnor årligen). En depression påverkar inte bara den drabbade, utan även spädbarnet, partnern och andra i familjen.

---

5 Socialstyrelsen, 2019.

6 Mammastygn, 2021.

Förlossningspsykos är betydligt ovanligare (drabbar en till två bland tusen mammor) men kan i värsta fall leda till självmord eller att barnet skadas⁷. Idag varierar eftervården och bristen på barnmorskor är stor i 19 av 21 regioner⁸. Utbildning och fortbildning av barnmorskor måste i högsta grad säkras samt effektiva insatser och stöd tillsättas.

För att säkerställa en hälsosam graviditet vill vi att det erbjuds förebyggande insatser med hälsocoacher som stöd för blivande mammor. Socialstyrelsen behöver även säkerställa lättillgängligt informationsmaterial som stöd för mödravårdens arbete för en hälsosam graviditet.

I många fall möter barnmorskor kvinnor som behöver läkemedel. Exempelvis om klimakteriebesvären är stora men även när kvinnan är i behov av läkemedel mot svampinfektion, järnbrist under graviditet eller vissa smärtlindrande läkemedel vid smärtsamma menstruationer⁹. Vi ser ett behov av att utöka förskrivningsrätt för barnmorskorna, vilket skulle ge de möjlighet att arbeta i hela sitt kompetensfält.

Varje år föds i snitt fyra döda barn per 1 000 födda barn i Sverige, så kallad intrauterin fosterdöd (IUF¹⁰). Det innebär att fostret dör i livmodern efter graviditetsvecka 22, under själva förlossningen eller strax efter förlossningen. Det kan även innefatta levande födda barn som dör inom den första levnadsveckan. Andelen intrauterin fosterdöd har inte minskat under en tioårsperiod. Att föda ett dött barn är traumatiskt för alla. Socialstyrelsen föreslog i en rapport från 2018 flera insatser för att öka kunskapen och minska antalet barn som dör före födseln¹¹. Utifrån det vill vi att det tas fram mer forskning och kunskapsstöd rörande dödföddhet med särskilt fokus på bland annat blodprovsanalyser, identifikationer, riskfaktorer och tillväxtnmätning samt spädbarnsdödlighet.

---

7 SBU, 2014.

8 Socialstyrelsen, 2021.

9 Barnmorskeförbundet, 2019.

10 Vårdgivarguiden, 2020.

11 Socialstyrelsen, 2018.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att öka tillgången till digitala barnmorskor
2. att en BB-garanti införs med längre garanterad vårdtid – minst tre dagar på BB
3. att en "Mamma-rehab-check" med ett kontinuerligt stöd för rehabilitering ska erbjudas alla nyblivna mammor
4. att nationella riktlinjer för att förebygga förlossnings-skador införs och kompetensutveckling bland personal
5. att utöka barnmorskors förskrivningsrätt
6. att utarbeta mer stöd till mödravården och inrätta hälso-coacher i syfte att hjälpa kvinnor för en hälsosam graviditet samt stöd för en bättre psykisk hälsa
7. att ta fram mer forskning och kunskapsstöd om dödfödelse/intrauterin fosterdöd och spädbarnsdödlighet
8. att alla kvinnor som lever med en sjukdom eller får en medicinering som gör att man rekommenderas att inte amma ska få kostnadsfri modersmjölkersättning

KAPITEL FYRA

Arbetsmarknad & ekonomi

4. ARBETSMARKNAD OCH EKONOMI

Det behövs förbättringar kring kvinnors inträde och möjligheter i arbetslivet. Samhället behöver motverka osakliga löneskillnader och erbjuda trygga anställningsvillkor. Pensionssystemet behöver bli mer jämställt och förutsättningar ges för att allt fler kvinnor ska uppmuntras till eget ägande och sparande, vilket skulle förbättra kvinnors ekonomi. Flexibilitet, frihet och förändringar i hur arbets- och socialförsäkringssystem ser ut är nödvändiga.

Konsumentverket visar i en rapport att det finns stora skillnader mellan hur män och kvinnor sparar och investerar¹². Detta innebär också sämre ekonomiska förutsättningar för kvinnor på sikt. Kvinnor ägnar mindre tid åt sitt sparande och sparar i färre sparformer, i högre utsträckning i fonder eller på sparkonton.

Män sparar i fler sparformer än kvinnor och är också beredda att ta högre risker för att få en högre avkastning. En rapport från Ownershift 2019 visade att kvinnor i Sverige äger hälften så mycket som männen¹³. När det gäller mark äger män mer än dubbelt så mycket som kvinnor, på fastighetssidan sträcker sig kvinnors ägande till drygt hälften av männens.

Ägandet bland privatpersoner som investerat i aktier fördelar sig 60/40 mellan män och kvinnor, där männen står för drygt 66 procent. Idag ingår privatekonomi som en del av samhällskunskapen på gymnasiet. Vi anser att frågor om privatekonomi måste ta större plats genom att även omfatta frågor om aktier, fonder, investeringar och hur pensionssystemet är uppbyggt. Det måste bli mer naturligt att lära sig om privatekonomi och prata om det i skolan, hemma och i sina sociala nätverket.

---

12 Konsumentverket, 2019.

13 Ownershift, 2020.

Alla bör bli bedömda och berömda på sina egna meriter. Det är alltid kompetensen som ska avgöra vem som ska sitta i en styrelse eller på en makt-position, inte könskvoteringskvoter. Däremot måste hinder röjas och förutsättningar ges för att allt fler kvinnor ska vilja och kunna åta sig ledande positioner. Enligt Almi är endast 13 procent år 2020 kvinnor som innehar VD-poster i företag med minst fem miljoner i omsättning eller minst fem anställda och som har två styrelseledamöter eller fler. Detsamma gäller andelen bolag som har minst en kvinna i styrelsen, vilken ligger kvar på 39 procent.

Frågan om rätt till heltidsarbete inom kommunal och regional vård och omsorg är viktig eftersom det handlar om att stärka kvinnors ekonomiska förutsättningar och framtid. Samtidigt är det viktigt att respektera dem som vill jobba deltid. Det är det ofrivilliga deltidsarbetet vi måste ta strid mot. Det ska finnas rätt till heltidsarbete för den som vill med möjlighet till deltidarbete för den som vill.

Inom kvinnodominerade sektorer behöver arbetsvillkoren förbättras. Det behövs fler kollegor, en bättre arbetsmiljö, minskad administrativ börda, färre medarbetare per chef och flera arbetsgivare att välja mellan. Vi vill se fler arbetsgivare som arbetar med ledarstöd och uppmuntrar kreativitet på arbetsplatser.

För att skapa en ekonomisk jämställdhet för kvinnor med olika funktionsvariationer så behövs mer forskning kring arbetsvillkor samt förekomsten av trakasserier och andra strukturella hinder göras. Detta i kunskapshöjande syfte och för att åtgärda de brister som identifieras vad gäller bland annat delaktighet på arbetsmarknaden och ekonomisk självständighet.

Kvinnor är starkt överrepresenterade bland pensionärer som enbart får garantipension, det vi kallar "fattigpension". Det är till största del en effekt av löneskillnaderna mellan könen, men det går inte att ignorera att kvinnor på gruppnivå får lägre pensioner som en följd av det ansvar de tar

för att bära, föda och ta emot nästa generation. Detta bör de kompenseras för i pensionssystemet. Sedan tjugo år finns i pensionssystemet, efter ett kristdemokratiskt initiativ, en så kallad pensionsrätt för barnår. Det innebär att staten under barns fyra första år betalar in pensionsrätter för den av föräldrarna som har haft en lägre inkomst, bland annat på grund av föräldraledighet och vård av sjukt barn. Denna vill vi utöka till sex år.

Alltför få känner till möjligheten att överföra den så kallade premiepensionen mellan gifta makar och registrerade partners, så att pensionen utjämnas något mellan den som tjänar mer och den som tjänar mindre. Jämställdhetsskäl talar starkt för att grundregeln ska vara att makar med gemensamma barn automatiskt delar lika på den intjänade premiepensionen, och att de som vill frångå denna regel aktivt bör begära detta. I dag är detta tillval, och innebär en kostnad på sex procent av pensionsrätterna, den så kallade arvsvinsten. Bara omkring en halv procent delar därför lika. Vi vill att arvsvinsten slopas helt eftersom överföring av premiepensionsrätt inte ska bestraffas, utan uppmuntras. Det ska också i fortsättningen vara möjligt att överföra hela sin premiepension till sin make, maka eller registrerade partner. Det bör utredas om samma förutsättningar kan gälla sammanboende med gemensamma barn.

Försörjningsstöd bör delas lika till par som bor i samma hushåll, till deras respektive konto samt att alla svenska medborgare över 18 år har ett eget bankkonto. Syftet är att båda parterna i ett förhållande ska ges möjlighet till ekonomisk självständighet och att ingen ska hamna i beroendeställning gentemot den andra.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att det ska vara lika lön för likvärdigt arbete mellan kvinnor och män
2. att värna valfrihetsreformerna inom välfärdssektorn

3. att alla som arbetar inom kommunal vård och omsorg ska erbjudas rätt till heltid med möjlighet till deltid
4. att arbetsmiljöverket får i uppdrag att göra en nationell tillsyn av arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården
5. att forskning görs på arbetsvillkor samt förekomsten av trakasserier och andra strukturella hinder för kvinnor med olika funktionsvariationer i syfte att åtgärda brister som identifieras
6. att ämnet samhällskunskap på gymnasiet utökas med privatekonomi och omfattar frågor om sparande, aktier, investeringar samt pensionssystemet.
7. att antalet barnrättsår i pensionssystemet utökas från dagens 4 år till 6 år
8. att makar med gemensamma barn automatiskt får delad premiepension om de inte genom aktiv begäran önskar frågå denna regel
9. att slopa den så kallade arvsvinsten
10. att införa skattereduktion vid pensionssparande
11. att efterlevandeskydd ska vara förvalet i pensionssystemet för gifta makar
12. att försörjningsstöd utbetalas lika till par, till deras respektive konton
13. att alla medborgare över 18 år har ett eget bankkonto
14. att särskilda resurser avsätts för att stödja kvinnors företagande, samt kvinnors ledarskapsutveckling, på såväl lokal, regional som nationell nivå
15. att valberedningsutbildningar införs på olika nivåer så att valberedningar blir bättre på att definiera uppdraget och identifiera vilken kompetens som bäst kompletterar styrelsen
16. att uppmuntra företag och bolag att åta sig verktyg för jämställdhetsarbet

KAPITEL FEM

Kvinnors företagande

5. KVINNORS FÖRETAGANDE

Trots att Sverige har en stor andel kvinnor som yrkesarbetar är kvinnor underrepresenterade bland företagare. Var fjärde företagare är en kvinna vilket ur ett europeiskt perspektiv är en låg siffra¹⁴. Antalet kvinnliga företagare har dessutom börjat sjunka sedan några år tillbaka, även om andelen nya företag ledda av kvinnor har ökat något. En överväldigande majoritet av de företag som kvinnor driver är inom service och personliga tjänster.

Kvinnor vittnar om att hindren för att starta företag upplevs vara för stora och att det främst är otryggheten att vara företagare jämfört med anställd, som är det största hindret för kvinnors företagande. Kvinnor vårdar sjuka barn och tar ut sin föräldradighet i större utsträckning och är därför mer beroende av att trygghetssystemen fungerar. Något som också gör att kvinnor väljer att starta företag i lägre utsträckning under småbarnsåren än män¹⁵.

För att kvinnor ska ha möjlighet eller vilja starta företag behöver flera åtgärder vidtas. Villkoren för företagare i trygghetssystemen behöver förbättras och föräldraförsäkringen behöver bli mer flexibel och ge möjlighet att fritt överlåta föräldrapenningen till närstående. En förenkling och översyn bör göras av SGI-reglerna för företagare i syfte att stärka skyddet. Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är ett belopp som räknas fram av Försäkringskassan och som ligger till grund för hur mycket pengar du kan få, om du till exempel blir sjuk eller ska vara föräldradedig.

Även näringsidkare som verkar i andra bolagsformer ska ges samma avdragsmöjligheter för friskvård som gäller i aktiebolag. Vi behöver förbättra

---

14 Ekonomifakta, 2021.

15 Företagarna, 2019.

villkoren och företagsklimatet framförallt för småföretagare, så att fler kvinnor kan driva egen verksamhet. En konkurrenskraftig beskattning, minskat regelkrångel och sänkta avgifter för företagen är viktiga åtgärder. Näringsidkare i enskild firma ska även ges samma avdragsmöjligheter för friskvård som gäller för företagare och anställda i aktiebolag.

Kvinnliga entreprenörer syns framförallt i välfärdssektorn. Trots det fastnar diskussionerna kring vinster i välfärden och förbud mot dessa. Företag behöver göra vinst och vi kan inte acceptera ett vinstförbud i välfärdssektorn. Det skulle avsevärt försämra kvinnors möjlighet att starta eget och förbättra och utveckla företag inom välfärdssektorn. Avdrag för RUT-tjänster har skapat många företag som drivs av kvinnor och RUT bör därför utvecklas och inte avvecklas.

Lagen om Valfrihetssystem (LOV) har inneburit en enorm utveckling för kvinnors möjlighet till företagande. LOV har inneburit ökad valfrihet för brukare samt bidragit till att kvinnor som tidigare varit hänvisade till en arbetsgivare i det offentliga numera kan byta arbetsgivare. De kan även starta och driva egen verksamhet inom vård, omsorg och andra områden inom socialtjänsten. Valfriheten i välfärden skapar förutsättningar för ett jämställt Sverige.

Allt för få kvinnor är representerade i börs-, bolags-, eller företagsstyrelser samt som styrelseordförande eller VD. För att kunna öka antalet kvinnor på ledande poster behöver även förutsättningarna längs vägen finnas. Inom näringslivet krävs många gånger att man har erfarenhet av att driva företag, av att vara entreprenör eller/och att ha ledaregenskaper. Med fler kvinnor som företagare ökar rekryteringsbasen till bolagsstyrelser. Därtill behöver bolagen och företagen aktivt arbeta med sina valberedningar och rekryteringar, bredda kontaktnätverken och ta initiativ till mentorsprogram i syfte att uppmuntra fler kvinnor till styrelseposter och ledande positioner.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att underlätta för både kvinnor och män att kombinera företagande och föräldraskap
2. att underlätta nyföretagande genom att utöka rätten till tjänstledighet för att starta företag från dagens 6 månader till 12 månader
3. att förbättra och förenkla försäkringsvillkor för egenföretagare
4. att en översyn av SGI-reglerna för företag görs i syfte att stärka skyddet
5. att översyn av reglerna för karens och sjuklön görs för att öka enhetlighet mellan olika företagsformer
6. att utveckla RUT-avdraget
7. att även näringsidkare som verkar i andra bolagsformer ska ges samma avdragsmöjligheter för friskvård som gäller i aktiebolag
8. att förbättra företagsklimatet bland annat genom en konkurrenskraftig beskattning, minskat regelkrångel och sänkta avgifter för företagen

KAPITEL SEX

Familjen & livspusslet

6. FAMILJEN OCH LIVSPUSSLET

Många kvinnor stressar för att få vardagen att fungera. Det är svårt att hinna med både jobb, barn, aktiviteter, partner och gamla föräldrar i behov av hjälp. Oftast är det kvinnorna som tar det största ansvaret för att få ihop livspusslet.

I ett jämställt samhälle ska kvinnor och män kunna göra karriär också efter att de har bildat familj. För detta krävs en politik där familjer ska kunna kombinera familjeliv och arbetsliv. Det måste därför vara tillåtet att välja på vilket sätt man som förälder vill prioritera sitt liv utifrån sina egna förutsättningar, önskemål och perioder i livet. Förutsättningarna för mer frihet utifrån sin familjesituation måste utökas och hinder undanröjas för att kunna göra egna val. Vi vill betona förutsättningarna snarare än styra utfallet, vilket innebär en acceptans för att resultatet inte blir matematiskt för alla barnfamiljer.

Enligt Försäkringskassans rapport ökar förekomsten av utmattningssyndrom i Sverige där fyra av fem som drabbas är kvinnor¹⁶. Den visar bland annat att familjesituationen påverkar den psykiska ohälsan och att stressrelaterad psykisk ohälsa, såsom utmattningssyndrom, går att relatera till balansen mellan arbete och familjeliv. Det dubbelarbete som ofta blir följden med både arbete och stort ansvar för familjen, ökar riskerna.

Möjligheten att som småbarnsförälder kunna kombinera föräldraskap och arbete är helt beroende av hur föräldraförsäkringen utformas. Ju mer fyrkantiga system som skapas, desto sämre passar de olika familjer. Detta visar inte minst det faktum att kvoterad föräldraförsäkring leder till att kvinnor istället tar ut mer obetald föräldraledighet, vilket i sin tur påverkar deras ekonomi och framtida pension¹⁷. Vi vill att alla dagar ska kunna

---

16 Försäkringskassan, 2020.

17 Sveriges Radio, 2020.

fördelas fritt mellan föräldrarna och även överlätas till andra närstående samt att föräldradagarna fritt ska kunna utnyttjas som dubbeldagar.

Eftersom kvinnor oftare än män är föräldralediga på heltid under barnets första år är kontakten med arbetsplatsen normalt mindre. Ett keep-in-touch program skulle kunna vara ett mer strukturerat program för de föräldralediga som exempelvis vill ha en mer kontinuerlig kontakt med sin arbetsplats och sina kollegor, samt att de får information och bjuds in vid personalevent. En viktig förutsättning för att föräldrar ska kunna och vilja förvärvsarbeta är att de kan lita på att deras barn mår bra, är trygga och utvecklas. Det är inte rimligt att personalen ska ägna tid åt att ingripa om barnen leker "könsstereotyp". Barn ska få vara barn. Vi måste säkerställa att det finns en trygg barnomsorg med små barngrupper, större friyta och ökad personaltäthet.

Ensamstående kvinnors situation kräver särskild uppmärksamhet. Samhällets stöd till ensamstående föräldrar måste förbättras. Barnomsorg på obekvämt arbetstid ska tillhandahållas då framförallt ensamstående föräldrar hamnar i kläm om de har arbeten på obekvämt arbetstid. Vi vill även att RUT/ROT avdraget anpassas så att föräldrar med enskild vårdnad och är ensamstående ska få ett utökat avdrag i syfte att frigöra tid och kraft. Vi vill också att underhållsstödet till ensamstående föräldrar höjs.

I varje kommun bör det finnas minst en familjecentral där föräldrar och barn är välkomna för vård, föräldrastöd, öppen förskola etc. Behovet av föräldrastöd i dagens samhälle är stort och föräldrastöd är en nyckel för att skapa tryggare familjer.

Många anhöriga vårdar eller stödjer sina äldre närstående personer. Anhörigvård innebär oftast att man hjälper maka/make men också föräldrar och svärföräldrar på olika sätt. Uppskattningsvis 140 000 personer i åldrarna 45-66 år anger vård av anhörig som främsta skäl till att de gått

ned i arbetstid eller helt slutat arbeta¹⁸. Vård av anhöriga utförs oftare av kvinnor än av män¹⁹. Det är viktigt att erbjuda anhörgivårdare stöd och ersättning. Vi vill därför införa tio så kallade vaf-dagar (vård av förälder) per person och år.

I familjer där ett eller flera barn har en funktionsvariationer eller diagnos är det i stor utsträckning mamman som tar ansvaret, enligt en rapport från Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) år 2016. Följden blir ofta att mamman går ner i arbetstid, medan den andra föräldern arbetar mer än tidigare. Socialförsäkringsstatistik visar att mammor till barn med funktionsvariation oftare är arbetslösa, förtidspensionerade eller sjukskrivna i högre utsträckning än övriga mammor²⁰. Myndigheten för delaktighet (MfD) har identifierat några områden som efterfrågas av dessa föräldrar. Bland annat att det är för många kontakter och mycket egen administration. Det är svårt att veta vilka aktörer som är ansvariga, vilka stöd och insatser som finns samt vilka krav som kan ställas på exempelvis skola och förskola²¹. Vi anser därför att informationen om stöd till föräldrar som har barn med olika funktionsvariationer behöver bli mer lättillgänglig, tydlig och samlad, samt att verksamheter som möter dessa barn ska få ökad kunskap om adekvata stödåtgärder.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att föräldrar fritt ska kunna överlåta föräldradagar till varandra och andra närstående samt att föräldradagarna fritt ska kunna utnyttjas som dubbeldagar
2. att de så kallade pappadagarna i samband med barnets födelse förlängs från 10 till 20 dagar

18 Stockholms universitet, 2014.

19 Socialstyrelsen, 2020.

20 Socialstyrelsen, 2017.

21 MFD, 2020.

3. att SGI ska skyddas i minst 3 år från barns födelse
4. att kommuner som inte kan uppfylla kraven om barnomsorg inom viss tid blir ersättningskyldiga gentemot föräldrarna
5. att arbetsgivare bör införa "Keep in touch"-program för föräldralediga
6. att taket inom föräldrapenningen höjs
7. att Sveriges kommuner och regioner (SKR) genomför en översyn av föräldrautbildning och föräldrastöd i landets alla kommuner
8. att alla kommuner ska se över möjligheterna att erbjuda flerfamiljssystem och familjedaghem för de familjer som så önskar
9. att kommunerna ska erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid
10. att det ska finnas minst en familjecentral i varje kommun
11. att underhållstödet till ensamstående föräldrar höjs
12. att RUT/ROT-avdraget anpassas så att föräldrar med enskild vårdnad och är ensamstående får ett utökat avdrag
13. att ensamstående föräldrar som är heltidsstuderande på högskolenivå ges ett utökat månatligt barnstillägg
14. att alla kommuner ska erbjuda ensamstående föräldrar särskilda stödgrupper
15. att införa tio vaf-dagar (vård av förälder) per person/år
16. att föräldrar som har barn med stor risk för infektioner får särskild hjälp med vård av barn i hemmet
17. att information om stöd till föräldrar som har barn med olika funktionsvariationer ska bli mer lättillgängligt, tydligt och samlad
18. att verksamheter som möter barn med olika funktionsvariationer ska få ökad kunskap om adekvata stödåtgärder

KAPITEL SJU

Bostäder & infrastruktur

7. BOSTÄDER OCH INFRASTRUKTUR

Forskning visar att knappt 14 procent av Sveriges kvinnor helägar fastigheter, medan män äger drygt 24 procent²². Övriga fastigheter ägs av bolag och institutioner. Mot bakgrund av detta är det tydligt att kvinnligt ägande måste uppvärderas. Det finns idag inte något samlat register över könskillnader i innehav av förstahandskontrakt på hyresrättslägenheter. En hyresrätt blir dock en sambogegendom först när båda står på kontraktet eller om paret skaffade hyresrätten för att bo där tillsammans (sambolagen §3 och §5). Vi vill därför verka för att båda i partnerskapet står för hyreskontraktet.

Att äga sin bostad ger både en ökad livskvalitet och trygghet. Med ett skattefritt bosparande på upp till ett halvt basbelopp per år skulle fler kunna spara ihop till en handpenning för ett boende. Då skulle också kvinnor, som är underrepresenterade, få en ökad möjlighet att köpa och äga sitt boende.

Delat ägande av bostad gör det också möjligt att få dubbelt ROT-avdrag. Möjligheten till avdraget har bidragit till att många kvinnor har blivit delägare i bostäder som tidigare endast tillhörde deras partner. ROT-effekten har på så vis förbättrat många kvinnors ekonomi.

Att ha ett trygghets- och jämställdhetsperspektiv i analyser, undersökningar och bedömningar av bostads- och infrastrukturfrågor är viktigt. Fler män än kvinnor äger sin egen bil, och kvinnor använder kollektiva färdmedel i större utsträckning än vad män gör. Säkra och upplysta hållplatser och gångvägar är viktiga för både den upplevda och den faktiska tryggheten. Cykelparkeringar ska vara synliga från hållplatsen. Det är även viktigt att busslinjer ger möjlighet till flexibel avstigning på en för indivi-

---

22 Ownershift, 2019.

den tryggare plats längs den givna busslinjen, samt att det ska finnas plats för barnvagnar.

Både barn och personer med olika funktionsnedsättningar- och variationer kan ofta inte uttrycka eller beskriva om något sker eller har skett under en färd med ett taxi- eller färdtjänstbolag. För att skapa säkra och trygga resor vill vi att anhörig eller ansvarig på gruppboende kan följa personen via kameraövervakning i färden.

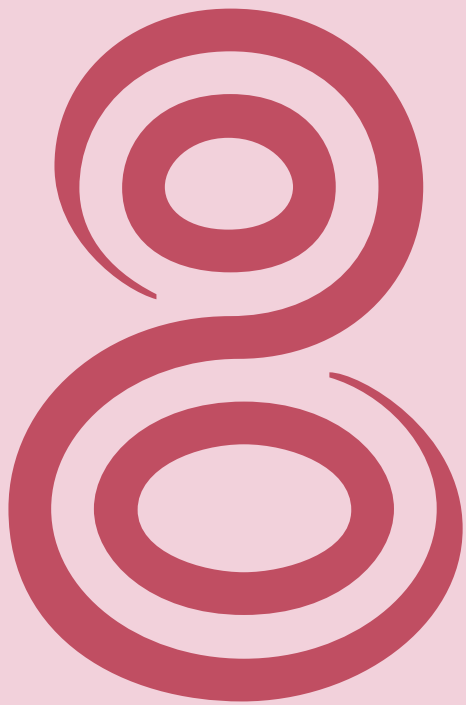
Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att införa ett skattefritt bosparande på upp till ett halvt basbelopp per år fram till 30 års ålder
2. att verka för att båda i partnerskapet står för hyreskontraktet
3. att kvinnors trygghet och synpunkter beaktas vid detaljplanering av stads- och bostadsområden
4. att kollektiva transportmedel utvecklas med större trygghetsperspektiv och flera målgrupper i åtanke
5. att skapa tydliga trygghetslösningar för kollektivtrafiken
6. att cykelparkeringar ska vara synliga från hållplatsen
7. att verka för möjlighet till flexibla stopp för tryggare avstigning längs den givna busslinjen
8. att uppmantra samtliga taxibolag och färdtjänstbolag i Sverige att erbjuda kameraövervakad färd där gruppboende eller anhörig kan se barnet och/eller personen med olika funktionsvariationer i realtid
9. att kommuner sätter upp trygghetskameror i samråd med polisen

KAPITEL ÅTTA

Skola, utbildning & forskning

8. SKOLA, UTBILDNING OCH FORSKNING

Skolan ska vara en trygghet och säker plats för elever och lärare. Det ska vara nolltolerans mot hot och våld. Sexuella trakasserier och ofredande måste förebyggas och förhindras. Det såg vi inte minst under uppropet #tys-tiklassen år 2017 när 1 700 skolbarn delade med sig av sina upplevelser av sexuella trakasserier och övergrepp i skolan²³.

All undervisning i grundskolan är obligatorisk, skolplikten gäller alla. Könsuppdelning av religiösa skäl ska inte vara tillåtet i skolor och undervisning. Jämställdhet i skolan innebär att flickor och pojkar ska ha likvärdiga förutsättningar att upptäcka, pröva och utveckla sin fulla potential som människor. Det kräver att värdegrundsarbete och likabehandlingsplaner prioriteras i skolorna samt att det råder nolltolerans mot mobbing, hot, våld och kränkningar.

Det behöver vara trygghet, ordning och reda i klassrummen samt att elever och studenter får en hög undervisningskvalitet. Arbetet för jämställdhet, respekten för varandra, goda värderingar och attityder bör bedrivas på alla skolor. Det är även oerhört viktigt att lyfta läraryrkets status.

Hedersproblematik är ett område som ställer stora krav på skolans jämställdhetsarbete och personalens iakttagelser. Hedersfrågor bör därför integreras i skolans övergripande arbete i syfte att öka medvetenhet hos den unga generationen och bidra med hjälp- och stödåtgärder. Rektorer, lärare och andra vuxna i skolan måste ha bättre kunskap, verktyg och beredskap. Vi vill att alla skolor ska ha en handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck, samt att kommunerna vidtar åtgärder för att kunna garantera att alla barn kommer tillbaka efter lovet.

23

SVT Nyheter, 2017.

Vi vill värna akademins, forskningens och undervisningens frihet. Den rödgröna regeringens tvång med den så kallade jämställdhetsintegreringen på Sveriges universitet och högskolor har som exempel snarare resulterat i påtvingade genusteorier och radikal ideologi kamouflerat som vetenskap. Den ideologiska och politiserande styrningen av skattefinansierad utbildning och forskning bör vara begränsad.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att barngrupperna inom barnomsorg, förskola, skola och fritidshem har en sådan gruppstorlek att barnens behov och välbefinnande tillgodoses
2. att värdegrundsarbete och likabehandlingsplanerna prioriteras i skolorna
3. att det råder nolltolerans mot mobbing, hot, våld och kränkningar
4. att skolplikten gäller alla och att ingen könsuppdelad undervisning som princip tillåts
5. att kunskaperna om hederskultur ökar bland all personal inom skolan
6. att kommuner och skolor har enhetliga riktlinjer och samverkan med andra myndigheter om hur de ska agera när det upptäcks att barn och ungdomar systematiskt bevakas i och efter skolan av släkt eller familj
7. att fler kvinnor uppmuntras att disputeras
8. att diskriminering av kvinnliga forskare uppmärksammas och förhindras
9. att värna akademins, forskningens och undervisningens frihet och därför avbryta jämställdhetsintegreringen på Sveriges universitet och högskolor.

KAPITEL NIO

Brott mot kvinnor

9. BROTT MOT KVINNOR

Mäns våld mot kvinnor visar på bristen på jämställdhet i samhället. Ingen ska behöva leva med en ständig rädsla för att utsättas för våld. Varje år utsätts tiotusentals kvinnor i Sverige för hot, misshandel och våldtäkt av en man de har eller har haft en nära relation till. Detta våld har till syfte att kontrollera, förödmjuka, skrämja och förtrycka.

Vart tionde barn tvingas uppleva sin pappas våld mot mamma, och var tredje vecka dödas en kvinna av en man hon haft en relation med^{24 25}. Det är inte acceptabelt. Alla kvinnor har rätt till kroppslig integritet och rätt att leva ett liv utan våld och förtryck.

Polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård brister fortfarande i rutiner och hantering av dessa ärenden. Samarbetet mellan myndigheter måste fördjupas och handläggningen bli effektivare. Den som utsatts för våld ska ha rätt till hemmet, inte våldsutövaren. Lagen om besöksförbud är ett viktigt skydd för kvinnor som hotas, förföljs och/eller trakasseras. Straffsatserna för dem som överskrider besöksförbudet ska skärpas, genom att de förses med elektronisk fotboja eller på annat sätt får sin frihet inskränkt.

Hotade kvinnor ska ges tillgång till trygghetspaket och larm. Vi vill se en nationell stöd- och samordningscentral för kvinnor som lever under hot eller har skyddad identitet. Barnperspektivet måste beaktas i högre grad i dessa fall. Barn som bevittnar våld är brottsoffer och de har en ökad risk att själva utsättas. Därför måste frågan om våld tas på största allvar i vårdnadsfall. Idag kan en förälder som har utövat våld mot en annan ändå få vårdnad om gemensamma barn. Det är heller inte uteslutet med umgängesrätt trots att föräldern har kontaktförbud mot den andra vuxna parten.

---

24 NCK, 2020.

25 BRÅ, 2021.

Vi vill därför att gemensam vårdnad eller umgängesrätt ej ska utdömas i de fall det finns en dom om våld eller andra övergrepp inom familjen eller vid kontaktförbud.

Kvinnors otrygghet har ökat markant de senaste åren där anmälda sexualbrott utgör en tydlig indikation om varför. Enligt BRÅ:s rapport 2019 leder 5 av 100 våldtäktsanmälningar till en fällande dom. Kvinnor får inte upprättelse trots att de tagit sig mod att göra en anmälan. Fler resurser behöver tillsättas för att kunna handlägga dessa ärenden. Människovärdet är högre än borsvärdet, vilket borde synas i straffskalorna. Straffskalan för sexualbrott ska skärpas, så att den verkligen återspeglar allvaret i brottet.

Skadeståndet till brottsoffer ska förskottas från staten som sedan kräver den dömde på skadeståndet. Stödet till brottsoffren fungerar idag olika bra i olika kommuner. Kommunerna har, enligt socialtjänstlagen, ett ansvar för att ge stöd åt brottsoffer och deras anhöriga men i praktiken gör kommunerna olika tolkningar.

Brottsofferfonden används till utbildning och forskning kring brott och finansieras genom att brottsdömda betalar till fonden. För att stärka kunskaperna kring våld mot kvinnor är Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK), som Alliansregeringen inrättat, ett värdefullt verktyg och dess verksamhet ska därför säkerställas och vara permanent.

Kvinnor med olika funktionsvariationer är en utsatt grupp det talas lite om trots att de drabbas i oroväckande hög rad av våld och sexuellt utnyttjande. I flera studier framgår att hälften av kvinnor med funktionsvariationer har utsatts för hot, fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt våld²⁶. Männen som agerat på ett oönskat sätt uppges vara bekanta, släktingar, arbetskamrater, grannar eller helt okända män. De är ofta beroende av

---

26

MFD, 2017.

andra i sitt dagliga liv vad gäller vård, stöd och service för att vardagen ska fungera. Något som personliga assistenter, hemtjänst, ledsagare, färdtjänstchaufförer eller andra personer står för. Det kan vara de som upptäcker att kvinnorna är utsatta för våld, eller så kan de själva vara förövarna.

Personer som saknar fysiska möjligheter att skydda sig mot övergrepp är sårbara, liksom personer som saknar kunskap om eller möjligheter att uttrycka sina rättigheter eller berätta att de utsatts för våld²⁷. Vi ser ett behov av att tillgängliggöra information till denna målgrupp på kommunernas webbplatser och hos polisen. Vi vill att kunskap, metodutveckling och upptäckten av våld mot kvinnor med olika funktionsvariationer inom socialtjänst, polis och hälso- och sjukvården förbättras, samt att tillgång till stöd ska finnas inom offentlig förvaltning för att bemöta dessa personer.

Mobbning och sexuella trakasserier i sociala medier har blivit vanligt bland unga. Användningen av digitala prylar hos barn ökar risken för exponering och vuxnas kontakter i sexuella syften. Grooming är ett fenomen där vuxna tar kontakt med barn och ungdomar i utnyttjande syfte, på internet och i sociala medier. Det är en utveckling som föräldrar, skola och elevhälsa måste göra allt för att förhindra och förebygga och här behövs en föräldrautbildning om barn och unga på internet.

I NetCleans rapport 2020 finns fler exempel på att uppmuntra företagen och organisationer att ta upp och förhindra sexuellt utnyttjande av barn, i många fall barnpornografibrott, genom att skydda företagens IT-utrustning. Skulle fler företag installera dessa typer av verktyg kan fler fall av sexbrott på nätet upptäckas och dömas.

Unga tjejer berättar om de förväntningar och press som finns att gilla strypsex och om försök till analsex utan någon förvarning²⁸. Det finns en

---

27 NCK, 2013.

28 SvD, 2020.

överensstämmande bild om att sex- och samlevnadsundervisning tycks ha trängts undan av pornografin. Orsaken är troligen dels för att sexualundervisningen inte har hållit tillräckligt hög kvalitet och dels för att pornografin är mycket mer tillgänglig. Genomsnittsåldern för när pojkar börjar titta på porr är runt tolv år²⁹. Det de då får se är extremt våld. Vi vill att alla skolor ska ha porrfilter i sina datorer samt att åldersverifiering eller så kallad opt-in/opt out ska vara standard för att kunna se pornografi likt exempelvis England som införde detta system i samarbete med internetleverantörerna.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att en nollvision för våld mot kvinnor införs och tillämpas
2. att utöka och permanenta stödet till landets kvinnojourer
3. att det ska finnas likvärdigt brottsofferstöd i hela landet
4. att skadestånd till brottsoffer förskottteras från staten som sedan kräver den dömde på skadeståndet
5. att fotboja alltid övervägs vid ordinärt kontaktförbud och att utvidgat kontaktförbud ska användas oftare samt att kontaktförbudszonen ska kunna utökas till ett större område i särskilda fall
6. att överträdelse av kontaktförbud alltid innebär fängelse som påföljd
7. att barnets situation uppmärksammas när våld förekommer inom familjen
8. att gemensam vårdnad eller umgängesrätt ej ska utdömas då det finns en dom om våld eller andra övergrepp inom familjen eller vid kontaktförbud

9. att resurser till utbildningsinsatser i jämställdhet, sexualbrott och hedersbrott ökas för personal inom rättsväsendet
10. att samarbetet mellan myndigheter fördjupas för att våld ska motverkas
11. att inrätta en nationell stöd- och samordningscentral för kvinnor som lever under hot eller har skyddad folkbokföring
12. att omfattande utbildningsinsatser genomförs inom vård, skola och omsorg för att lättare upptäcka tecken på våld i nära relationer och hedersrelaterat våld
13. att sekretessen hävs så att socialtjänst och hälso- och sjukvård ska informera polis vid misstanke om att brott i nära relation kan komma att ske och när det gäller brott som redan är begångna om det handlar om grov kvinnofridskränkning
14. att frågor om psykiskt/fysiskt våld eller annan utsatthet aktivt ska ställas av hälso- och sjukvård, skola, socialtjänst och rättsvårdande myndigheter
15. att det tas fram en nationell handlingsplan för att förebygga och bekämpa våld mot personer med olika funktionsvariationer
16. att tillgång till stöd ska finnas inom offentlig förvaltning för att bemöta personer med olika funktionsvariationer
17. att särskilda sexualbrottsgrupper inrättas inom polisen
18. att höja minimistraffet för grov kvinnofridskränkning och fridskränkning samt att straffskalan för sexualbrott skärps
19. att preskriptionstiden för grov våldtäkt tas bort
20. att hotade kvinnor ska erbjudas trygghetspaket med larm, pepparsprej och kurser i självförsvar
21. att förhindra och förebygga sexuella övergrepp mot

- barn samt ungas exponering för vuxnas sexuella kontakter och övergrepp i sociala medier
22. att verka för att polismyndigheten får utökade resurser att utreda sexualbrott på nätet mot barn och ungdomar
  23. att undervisning i sex och samlevnad endast ska bedrivas av lärare, skolsköterska, ungdomsmottagning eller skolkurator
  24. att verka för att föräldrar erbjuds föräldrautbildning om grooming och sexuella övergrepp i nätbaserade miljöer
  25. att åldersverifiering eller så kallad opt-in/opt out-system ska vara standard för att kunna se pornografi
  26. att alla skolor ska ha porrfilter i sina datorer
  27. att uppmuntra företag och organisationer att installera skyddad IT-utrustning i syfte att förhindra sexbrottslighet online
  28. att förbjuda all form utav maskering på offentlig plats, med undantag för yrkesutövning
  29. att öka kunskaper hos samtliga yrkeskategorier inom rättsväsende om hederskultur samt förhindra hedersmotiv och delikatessjäv vid domstolsprocesser

KAPITEL TIO

Hedersrelaterat våld & förtryck

SKAMKULTUREN

10

10. HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK - SKAMKULTUREN

Hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Sverige. Kristdemokratiska kvinnoförbundet kallar detta skamkultur då det är allt annat än hedersamt. Alliansregeringens tidigare utredare om våld i nära relationer Carin Götblad slog fast för några år sedan att mörkertalet är stort men att fler än 100 000 unga misstänks vara utsatta för förtryck i hederns namn. Socialstyrelsen försökte utreda omfattningen på nytt för ett par år sedan, men avbröt det för att det inte gick att genomföra³⁰. Vi vet alltså inget om omfattningen idag men det finns uppgifter om att så många som 240 000 kan leva under detta hedersförtryck.

När unga flickor och pojkar får sin frihet begränsad och rättigheter åsidosatta måste samhället agera. Ibland dödas flickor och pojkar för att heder ska upprättas. Dessa brott måste bekämpas och ha en egen lagstiftning. Brotten tar lång tid att utreda och ofta är många involverade i brottet. Vi vill att gärningsmannakretsen vidgas vid hedersbrott, så att flera medhjälpare som har varit i samförstånd straffas.

Idag finns en nationell stödtelefon för myndigheter, yrkesverksamma och aktörer som behöver råd och konsultation kring hedersrelaterat våld och förtryck. Denna ansvarar Länsstyrelsen i Östergötland för. Vi vill att det inrättas en specifik nationell stödlinje för dem som riskerar att bli eller är utsatta för just hedersrelaterat våld och förtryck. Det skulle tillgängliggöra stödet, informationen och samordna rätt hjälpinsatser.

Barn- och tvångsäktenskap, oskuldskrav och könsstympning ingår i hedersnormen och måste bekämpas med kraft. Kvinnlig könsstympning är en livsfarlig sedvänja som ger flickor men för livet. Fler än två miljoner

---

30 Socialstyrelsen, 2019.

flickor i åldern 4–11 år könsstympas varje år världen över, enligt Unicef. Både förberedelse och underlåtenhet att avslöja könsstympning är straffbart i Sverige. Ändå sker det i vårt land. Redan 2015 granskade programmet Kalla fakta frågan om förekomsten av så kallade oskuldskontroller och oskuldsintyg. Sedan dess har det uppmärksammats flera gånger och även fråga om så kallade oskuldsoperationer. Det får aldrig sanktioneras av svensk sjukvård. Vi vill att det ska vara straffbart att utföra den här typen av kontroller eller operation samt att medverka eller initiera densamma.

Vi arbetar för att införa Forced Married Unit (FMU) enligt en modell från Storbritannien. Det är en myndighetssamverkan mellan polis och ansvariga myndigheter i England och med främmande land. Vid larm om bortförda barn omhändertas föräldrarna och de har då 48 timmar på sig att få hem barnet. Om det inte sker lagförs föräldern av myndigheterna. Ett nationellt nummer finns för barn att ringa och FMU finns också på sociala medier.

Stoppa bidrag till föräldrar som för sina barn utomlands. Nyligen uppmärksammades flera fall där föräldrar som befunnit sig i Syrien för att strida med IS samtidigt har fått barnbidrag och föräldrapenning³¹. "Glöm aldrig Pela och Fadime" (Gapf) uppger på liknande sätt att föräldrar till barn som förs utomlands för att giftas bort samtidigt får barnbidrag för barnet. Det är upprörande och stötande att vi har ett socialförsäkrings-system som bidrar till att försörja föräldrar som inte bara begår bidragsbrott, utan även brott mot sina barn. Försäkringskassan har en kontrollutredningsverksamhet som ska motverka bidragsbrott och säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs. Men Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har funnit ett stort antal brister och problem när det gäller kontroll av utbetalningar av bidrag till personer som kan befinna sig utomlands.

31

Expressen, 2020.

Inom skamkulturen råder bland annat ett oskults- och kyskhetsideal som syftar till att kontrollera och begränsa kvinnors och flickors sexualitet. Hijab, niqab och burka ingår i ett omfattande värdesystem och är både ett verktyg och en symbol för det. Göteborgs-Posten publicerade en kartläggning 2018 som visade att personalen i nästan sju av tio kommunala förskolor i utsatta områden i Göteborg, Stockholm och Malmö kunde tänka sig att aktivt kontrollera och tvinga barn att bära slöja mot deras vilja³². Denna könssegregering och begränsning av barn hör inte hemma i svensk barnomsorg eller i klassrummen. En del flickor berättar hur de på skolgårdar bevakas och kontrolleras av bröder och andra manliga släktingar både gällande val av vänner, fritidsaktiviteter och om flickorna vill frigöra sig från hijaben³³.

Ett förbud för anställda inom offentlig förvaltning att bära niqab eller burka eller annan heltäckande slöja är nödvändigt av flera säkerhetsskäl samt för personidentifiering. Föräldrar ska kunna se personalen man lämnar sina barn till, en patient ska kunna se den vård- och omsorgspersonal som hon vårdas av och ett brottsoffer ska kunna se den polisanställda eller tjänsteman inom rättsväsende som hon söker hjälp ifrån.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att en nationell kartläggning av hedersförtryckets omfattning genomförs
2. att hedersrelaterat hot, våld och förtryck kraftfullt bekämpas
3. att införa en särlagstiftning för hedersrelaterad hot och våld
4. att gärningsmannakretsen vidgas vid hedersbrott,

32 Göteborgs-Posten, 2018

33 SVT Norrbotten, 2020.

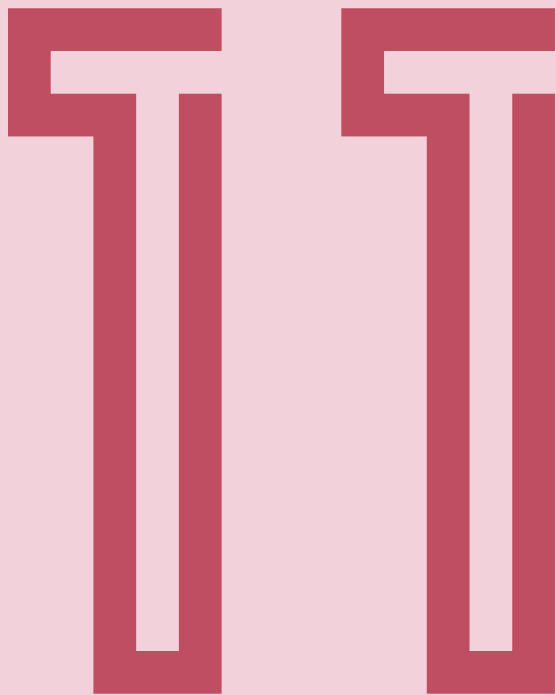
- så att flera medhjälpare som har varit i samförstånd straffas
5. att inrätta en nationell stömlinje för hedersrelaterat våld och brott
  6. att alla nyanlända ska genomgå en samhällsorientering för att få kunskap om jämställdhet, kvinnors rättigheter och friheter samt nolltolerans om hedersrelaterat våld och brott
  7. att utfärdande av så kallade oskultsintyg samt genomförande av så kallade oskultsundersökningar eller -operationer ska vara straffbart
  8. att vårdens kunskap om könsstympning utvecklas och att kvinnor som könsstympats ska erbjudas hjälp till återställande
  9. att obligatoriska hälsosamtal införs för nyanlända där bland annat frågor om könsstympning regelmässigt ska tas upp. Även vid besök i mödravården ska frågor om könsstympning rutinmässigt tas upp
  10. att Forced Married Unit (FMU) införs för att förhindra barn- och tvångsäktenskap
  11. att Försäkringskassans arbete med kontrollverksamhet och brottsutredande befogenheter ska stärkas och villkoren för bosättningsbaserade förmåner inom socialförsäkringen ses över i syfte att förhindra att barn förs utomlands och för att stoppa bidragsbrott
  12. att förbjuda att barn bär hijab, niqab eller burka i barnomsorg till och med högstadiet
  13. att förbjuda anställda inom offentlig förvaltning att bära niqab eller burka eller annan heltäckande slöja
  14. att förbudet mot könsuppdelad undervisning i grundskolan ska utökas till att omfatta även gymnasieskola
  15. att förbjuda månggifte

16. att verka för att det finns rutiner i alla kommuner kring barn som inte kommer tillbaka till skolan efter lovresor och barn som riskerar att föras utomlands mot sin vilja
17. att beredskap och rutiner samt information om hur personer kan ge signaler för att få hjälp ska finnas på alla flygplatser för att hjälpa personer som riskerar att föras ut ur landet mot sin vilja

KAPITEL ELVA

Migration & integration

11. MIGRATION OCH INTEGRATION

Många har flytt till Sverige från krig, terror och förtryck, men också för att söka sig ett bättre liv. Situationen har varit extrem i hela Europa. Att på ett rättssäkert sätt utreda om personer har asylskäl ställer stora krav nationellt och på ansvarig myndighet samt rättsväsende. Utredningstiden kring asyl och uppehållstillstånd behöver effektiviseras och förkortas. Vi behöver säkerställa en hållbar, hanterbar, jämställd och jämlik migration. Med detta krävs också en mer verkkningsfull integrationspolitik för att skapa ett starkare och tryggare Sverige.

Utgångspunkten för integrationspolitiken är att ge kvinnor och män förutsättningar för att kunna ta ansvar för sitt eget liv och egen försörjning. Ett framgångsrikt integrationsarbete främjar goda värderingar, sammanhållning, gemenskap och tillväxt. Integration förutsätter kunskap i det svenska språket, utbildning, arbete och bostad. Det är också viktigt att förstå och acceptera de värderingar vårt samhälle bygger på. Från första dagen ska kunskap om jämställdhet och kvinnors rättigheter samt friheter ges till alla asylsökande. Varje kommun ska erbjuda en handläggare för varje person som fått uppehållstillstånd och skapa samt samordna en helhetsplan för dennes integration. För att öka kvinnors deltagande i – och slutförande av – sfi-studier bör barnomsorg erbjudas i samband med sfi-studierna, både under etablerings- och asylprogrammet.

Flera studier har visat hur nyanlända kvinnor erbjuds mindre relevanta och mindre omfattande arbetsmarknadsinsatser än vad som erbjuds männen³⁴. Därtill möts kvinnor inte av samma förväntningar och krav på att arbeta. Sverige bör i likhet med Norge och Danmark arbeta betydligt mer aktivt under kvinnors föräldraledighet genom språkstudier, arbetsplatsbesök och mentorskapsprogram där kvinnor som redan "gjort resan" kan

---

34

SOU, 2020.

agera förebilder. Samarbetet mellan kommuner och myndigheter behöver stärkas för att möjliggöra fler förutsättningar för etablering av nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden samt ge handledning för att uppmuntra kvinnors företagande.

Minderåriga flickor under 18 år som uppges vara gifta när asylansökan lämnas in ska inte betraktas som gift maka. Barnäktenskap är förbjudet i Sverige och ska gälla även för asylsökande. Här behöver kartläggning göras.

Det behövs mer resurser till polis och krafttag för att bryta parallellsamhällen. Polisen behöver förutsättningar för att kunna motverka kriminalitet i utsatta områden och moralpolisering som begränsar kvinnors frihet, kontrollerar och rapporterar tillbaka till familjen. Det är viktigt att svensk lag följs och att inte kvinnors rättigheter och friheter riskerar att begränsas. Frågan om kulturens betydelse för att kunna förebygga brott mot kvinnofriden behöver därför förstås bättre. Resultatet inskräper vikten av att utvidga integrationsbegreppet till att inkludera sådant som kulturella värderingar och normer som sällan lämnas vid den geografiska gränsen.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att i samband med SFI-studier bör barnomsorg erbjudas både under etablerings- och asylprogrammet
2. att minderåriga flickor som uppges vara gifta ska hanteras som barn under asylprocessen
3. att alla barnäktenskap ska förbjudas
4. att förbjuda kusunäktenskap
5. att kvinnors behov av skydd och säkerhet under asylprocessen ska tillgodoses av migrationsverket och att asylsökande intervjuas enskilt

6. att varje kommun ska erbjuda en handläggare för varje person som fått uppehållstillstånd och skapa samt samordna en helhetsplan för dennes integration
7. att alla nyanlända ska genomgå en obligatorisk samhällsorientering och kunskap om värderingar, lagar, jämställdhet samt kvinnors rättigheter och friheter i Sverige
8. att utbildning i svenska språket och samhällskunskap påbörjas under asyltiden och att barnomsorg erbjuds
9. att erbjuda kvinnor med anknytningsrelationer språkutbildning samt information om rättigheter även under tillfälligt uppehållstillstånd
10. att påskynda nyanländas inträde på arbetsmarknaden med speciellt fokus på kvinnor
11. att en individuell bedömning av färdigheterna att genomföra utbildning inom komvux och annan yrkesrelaterad utbildning ska göras för nyanlända med syfte att möjliggöra för fler att läsa en yrkesinriktning
12. att utreda regelverk och rutiner för att säkerställa en jämställd etablering och integration
13. att polisen får mer resurser för att motverka kriminalitet, parallellsamhällen och moralpolisering i utsatta områden
14. att kommuner arbetar för att aktivt motverka bostadssegregation
15. att en individ som söker asyl i Sverige och blir/blivit dömda för sexualbrott och andra grövre brott ska få avslag på asylansökan och omgående avvisas ur landet
16. att individer som söker asyl eller fått uppehållstillstånd får en provotid på fem år och ska utvisas omgående om denne blir dömd för mord-, vålds- eller sexualbrott

17. att lagstiftningen skärps så att individer med uppehållstillstånd som begår grövre brott oftare tilldöms utvisning
18. att Försäkringskassans arbete med kontrollverksamhet och brottsutredande befogenheter ska stärkas och villkoren för bosättningsbaserade förmåner inom socialförsäkringen ses över i syfte att förhindra att barn förs utomlands och för att stoppa bidragsbrott
19. att IS-krigare, män som kvinnor, döms till landsförräderi, utvisas och fråntas sitt svenska medborgarskap

KAPITEL TOLV

EU & utrikespolitik

12

12. EU OCH UTRIKESPOLITIK

Jämställdhet mellan kvinnor och män står inskrivet i EU:s grundlag och alla ska ges samma rättigheter och möjligheter att påverka och förverkliga sina drömmar och liv. Tyvärr tenderar man att fokusera på inskränkande tvångsregleringar av medlemsländernas individuella lagstiftningar, som den sociala pelaren, snarare än att förbättra kvinnors och flickors situationer i de avseenden som verkligen räknas.

För några år sedan såg vi hur familjepolitiken placeras i Bryssel när antalet pappamånader plötsligt blev föremål för EU-reglering. Arbetsmarknadens parter i Sverige är också oroliga för EU-kommissionens vilja att tvinga fram en EU-lagstiftning rörande lönetransparens, som i praktiken riskerar omintetgöra den individuella lönesättningen.

Parallellt är hundratusentals kvinnor fortfarande offer för den utbredda sexhandeln, främst rör det sig om kvinnor i de östeuropeiska länderna. Andelen flickor som utsätts för tvångs gifte innan de fyllt 18 år är fortfarande för hög och vålds- och sexualbrotten klaras alltför sällan upp. Flickor könsstympas runtom i Europa och världen och kvinnor har inte samma tillgång till utbildning eller sjukvård. Dessa fruktansvärda brott mot kvinnor är oerhört viktiga att åtgärda. I stället för att detaljreglera medlemsländernas familje- och socialpolitik bör man arbeta mer mot Agenda 2030-målen.

Att leva ett liv fritt från våld och diskriminering är en grundläggande mänsklig rättighet och helt avgörande för att människor och samhällen ska utveckla sin fulla potential.

Vi vill ställa högre krav när EU ingår handelsavtal eller när Sverige ingår bilaterala avtal med länder. Det är inte acceptabelt när regeringen lagt sig platt inför diktaturer som exempelvis Kuba och Iran.

En utrikespolitik med jämställdhetsfokus behöver vidta åtgärder för att uppvärdera flickor och kvinnors rätt till utbildning och hälsa/vård, samt bidra till förutsättningar för att allt fler kvinnor ska kunna försörja sig själva genom exempelvis att starta eget företag. Kvinnodiskriminerande normer och sedvänjor samt kränkande av människors rättigheter behöver bekämpas. Kristdemokraterna har sedan tidigare föreslagit en frihetsfond som inriktas på att ge ett flexibelt och snabbt stöd till människorättsför-svarare så att de kan verka, leva mer värdigt och få kontakt med omvärlden, vilket vi är positiva till.

Många kvinnor i utsatta länder saknar äganderätt. I regel företräds de av ett manligt överhuvud i sin släkt. Äganderätten behöver generellt stärkas så att enskilda får inflytande och intresse för att värna den mark och de naturvärden de lever i, därtill behöver kvinnors deltagande i detta stärkas. Vi behöver även se till att kvinnor kan odla mark och få stöd till att starta näringsverksamheter, exempelvis genom mikrokreditlån. Sverige kan utifrån sin utrikes- och biståndspolitik bidra till detta. Vår utrikespolitik innehåller också många deklARATIONER av detta slag. Samtidigt går väldigt lite av Sveriges biståndsmedel till humanitärt bistånd och kan nog ifrågasättas utifrån sin faktiska effektivitet.

» Alla former av våld, diskriminering och skadliga sedvänjor mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som hela samhället. Det har bevisats om och om igen att politisk, ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till alla dimensioner av hållbar utveckling. « - Agenda 2030

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att uppmuntra fler länder att arbeta för att nå mål 5: Jämställdhet i Agenda 2030
2. att Sverige ställer högre krav gällande demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet vid upprättande av handelsavtal eller bilaterala avtal med andra länder
3. att utrota könsstympning och tvångsäktenskap i Europa
4. att införa nollvision om människohandel och prostitution
5. att utrota våld och diskriminering mot tjejer och kvinnor
6. att betona jämställdhet i EU:s arbete för en hållbar utveckling
7. att tillförsäkra kvinnor lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer
8. att öronmärka biståndsmedel till flickor och kvinnors utbildning, sjukvård och egen försörjning i utsatta länder samt granska nuvarande biståndsmedels faktiska effektivitet
9. att stärka kvinnors ekonomiska situation genom riktade biståndsprojekt, exempelvis mikrokrediter
10. att stärka kvinnors rättigheter och möjligheter i minoritetsgrupper inom EU

KAPITEL TRETTON

Kvinnor i krig & konflikt

13

13. KVINNOR I KRIG OCH KONFLIKT

I krig har civilbefolkningen länge varit motståndarnas måltavla. Därför har trupper slagit till mot de mest oskyddade, kvinnorna och barnen. Krigföringens mål är inte alltid att döda utan lika ofta att bryta befolkningens motståndskraft. Då används sexuellt våld som ett psykologiskt vapen med kvinnor som legitima mål. Måltavlorna har många gånger varit kvinnor av annan etnisk och framför allt annan religiös tillhörighet.

Våld mot kvinnor ökar i krigs- och konfliktdrabbade områden. Genom militarisering och vapennärvaro normaliseras våld som problemlösningsmetod. Dessa avskyvärda kränkningar, som systematiska våldtäkter, stympningar, tortyr, ekonomiskt slaveri och tvångsäktenskap, får aldrig förbises, bortförklaras eller förringas. Kvinnors rättigheter ska i alla lägen likställas med mänskliga rättigheter, oavsett var i världen man befinner sig. Kvinnovåld som krigsföring ska därför ses som brott mot de mänskliga rättigheterna.

Den kristdemokratiska rörelsens syn på människovärdet gör oss till kvinnoförtryckets ideologiska motståndare. Vi har skyldighet att skydda den västerländska civilisationens största landvinningar som mänskliga fri- och rättigheter, jämlikhet, jämställdhet och tolerans. Mot oss står de totalitära ideologier som bygger på religiös överlägsenhet, rasism, kvinnoförtryck och könssegregering. Kristdemokratiska kvinnoförbundet arbetar för att sprida de internationella konventioner som stärker kvinnors mänskliga rättigheter, exempelvis FN:s säkerhets resolution 1325, CEDAW/FN:s Kvinnokonvention, och Istanbulkonventionen.

Kvinnor har historiskt varit underrepresenterade när det gäller beslutsfattande i såväl nationella, regionala som institutionella sammanhang, vilket gör att kvinnors ställning blir extra sårbar. Flickor och kvinnor har inte tillåtits gå i skolan, inneha resurser eller tillåtits påverka i samma ut-

sträckning som män. Att ge kvinnor möjlighet att delta i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter är en viktig utgångspunkt för demokrati, jämställdhet och utveckling. Kvinnor behöver finnas både inom försvaret och i fredsbyggande verksamheter för att kunna vara med och påverka i dessa situationer. Målet för både det svenska försvarsarbetet och FN:s fredsbevarande styrkor bör vara att alltid ha kvinnor och män i tjänst. God hantering och samordning av hjälporganisationer i krigszoner behövs för att skapa snabbare stabilitet för de mest behövande barnen och kvinnorna.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att införa en särskild representant som på EU-nivå bevakar kvinnors situation i krig och sexuellt våld som krigsföring
2. att våldtäkter som krigsföring ses som brott mot de mänskliga rättigheterna
3. att berörd myndighet säkerställer god hantering och samordning med hjälporganisationer för att snabbare skapa stabilitet för de mest behövande barnen och kvinnorna i krissituationer
4. att Migrationsverket arbetar med kvinnors säkerhet under asylprocessen
5. att internationella konventioner och resolutioner som skyddar kvinnors rättigheter och kräver kvinnors representation efterföljs
6. att förbjuda vapenexport till länder med diktatur eller brister i mänskliga rättigheter
7. att Sveriges regering skriver en årlig rapport om sitt utrikes- och säkerhetsarbete som även belyser kvinnors situation
8. att det svenska utrikes- och försvarsarbetet präglas av jämställdhet

KAPITEL FJORTON

Miljö & klimat

14

14. MILJÖ OCH KLIMAT

Grunden för kristdemokratisk miljöpolitik är förvaltarens principen. Det behövs för att skapa en långsiktig, ansvarsfull och hållbar miljöpolitik i syfte att minska skadliga effekter på djur och natur samt förvalta jordens resurser för kommande generationer.

Verkningsfulla insatser, forskning, ökad kunskap och ett brett samarbete mellan ansvariga politiker såväl som internationella organisationer, företrädare för näringslivet, frivilligorganisationer och medborgare är nödvändigt. En hållbar miljöpolitik kan inte baseras på skatthöjningar, förbud och skambeläggning. Det bör präglas av ambitionen om långsiktiga lösningar som inkluderar satsningar på teknik- och energiutvecklingen samt omställning och mobilisering för ett fossilfritt samhälle.

I Sverige släpper mäns privata transporter ut dubbelt så mycket koldioxid som kvinnors transporter, enligt Naturvårdsverket. Förutom att det behövs nya innovationer, transportlösningar och stabil elförsörjning för att skapa ett klimatsmart samhälle, behövs det också kunskap och åtgärder inom andra konsumtionsområden som bör belysas.

I flera produkter som vi använder direkt på huden kan det finnas ämnen som påverkar miljön och vår hälsa negativt, exempelvis ämnen som är hormonstörande, ger kontaktallergi eller är omöjliga för naturen att bryta ner. Det förekommer vanligtvis i tvålar, deodoranter, vissa skönhetsprodukter, hårprodukter och kläder med mera. När produkterna används, produceras eller kastas når ämnena förr eller senare vattenmiljön³⁵.

Kunskaperna om vilka biologiska effekter exempelvis de läkemedelshalter som finns i avloppsvatten, floder, sjöar, grund- och dricksvatten eller

---

35 Naturskyddsföreningen, 2021.

i jordar är bristfälliga. Vi vet att antibiotika i miljön kan leda till att antibiotikaresistenta (motståndskraftiga) bakteriestammar utvecklas. Det har även observerats hur östrogena hormoner från preventivmedel hämmar fortplantningen och skapat hormonstörningar hos vattenlevande organismer som fisk och musslor³⁶.

Reningsverk är från början inte byggda för att rena läkemedel men det finns idag ganska god kunskap om olika metoder för att rena avloppsvatten från läkemedelsrester, och mycket arbete pågår³⁷. Utvecklingen kan förhoppningsvis inspirera flera länder att ta efter.

Klädindustrin släpper ut mer växthusgaser än flyget och sjöfarten ihop, enligt FN:s handelsorgan Unctad. Medelsvensken köper 13 kilo kläder per år och slänger 8 kilo per år. Massproduktionen kombinerad med billig arbetskraft har gjort att kläderna inte kostar lika mycket längre. Ett slit-och-släng-fenomen tär på både miljö och klimat³⁸.

Vi vill även belysa arbetsvillkoren för textilarbetare i de länder där mycket av produktionen sker. En majoritet av dem som arbetar inom detta är kvinnor. Långa arbetsdagar, låga löner, osäkra arbetsförhållanden och många gånger fysisk och verbal misshandel. Det är missförhållanden som kvinnorna i bland annat Burmas textilfabriker vittnar om och är faktorer till att kvinnors rättigheter kränks varje dag³⁹.

Miljö- och klimatpolitiken är inte enbart en nationell angelägenhet eftersom miljöproblemen inte stannar vid nationsgränserna. Därför måste miljöfrågorna även hanteras internationellt genom samarbete och samverkan på olika plattformar.

---

36 Naturvårdsverket, 2021.

37 Svenskt Vatten, 2019.

38 SVT Nyheter, 2019.

39 OmVärlden, 2017.

Globala studier visar att kvinnor generellt tar större miljöhänsyn och lämnar mindre ekologiska fotavtryck än män. Olikheterna bygger till största delen på de globala skillnaderna som råder gällande jämställdhet och ekonomiska tillgångar. Dessa skillnader ligger också till grund för att det generellt sett är fattiga kvinnor som påverkas mest vid miljö- och naturkatastrofer, samtidigt som dessa kvinnor orsakar en mycket liten negativ påverkan på miljön.

Det är viktigt att dessa skillnader uppmärksammas så att miljöarbetet även inkluderar åtgärder som förbättrar jämställdheten och levnadsvillkoren för kvinnor runtom i världen.

Det är av stor betydelse att kunskapen om de ekologiska fotavtrycken används i syfte att både värna miljön och de miljontals fattiga som idag drabbas hårdast av miljöförstöringen. Utmaningen är att både uppmärksamma skillnaden mellan fattiga och rika länders miljö- och klimatpåverkan samt att skapa förutsättningar och resurser för att utveckla och tillverka produkter som minskar belastningen på miljön.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att integrera ett tydligt jämställdhetsperspektiv i det nationella arbetet för en hållbar utveckling
2. att satsa på samhällsplanering som minskar negativ miljöpåverkan och ökar användandet av fossilfri energi och teknik
3. att uppmuntra ny teknik och innovationer för miljös-marta flygresor
4. att sprida kunskapen om hur konsumtion, boende och transportval påverkar miljön och stimulera återvinning och återbruk
5. att påvisa, belysa och motverka att kvinnor och barn utnyttjas i tillverkningsindustri som billig arbetskraft för att underhålla ett osunt konsumtionssamhälle
6. att främja hållbara konsumtionsmönster för att minska det ekologiska fotavtrycket och lyfta goda exempel på hur den cirkulära ekonomin kan utvecklas
7. att verka internationellt för att minska klyftan mellan kvinnors och mäns tillgångar till mark, krediter och produktionsmedel
8. att satsa på transportmöjligheter som globalt stärker mobilitet, t.ex. bättre kollektivtrafik i utvecklingslän-derna
9. att satsa på jämställdhet som förutsättning för hållbar utveckling i Nordiska rådets hållbarhetsarbete

KAPITEL FEMTON

Människohandel - det moderna slaveriet

15

15. MÄNNISKOHANDEL - DET MODERNA SLAVERIET

Med falska förhoppningar lockas miljontals kvinnor in i en slavliknande tillvaro präglad av hot, våld, påtvingad prostitution, fysisk, psykisk och social misär. Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar emot människohandel i alla dess former.

Människohandel för sexuella ändamål anses idag utgöra den mest lukrativa brottsverksamheten efter handeln med vapen och narkotika, men till skillnad från dessa kan kvinnor säljas om och om igen. Brottsens transnationella karaktär har gjort att människohandel för sexuella ändamål idag är ett växande problem runtom i världen. I de flesta länder har man därför förbjudit människohandel och infört åtgärder mot det, samtidigt som prostitution kan vara tillåtet, eller att enbart den prostituerade eller hallicken skuldbeläggs.

Det går inte att effektivt bekämpa människohandel för sexuella ändamål och samtidigt uppmuntra en prostitutionsmarknad.

Att betala för sex är förbjudet i Sverige sedan 1999, ändå har var tionde man i Sverige någon gång köpt sex⁴⁰. Sexköpslagen har haft en normgivande effekt som gjort att svenska män ser mer negativt på sexköp och även köper mindre sex utomlands. Sexköpslagen, där köparen, inte säljaren, döms och stigmatiseras är väldigt effektiv, och bör därmed "exporteras" till andra länder. All handel av sex bör innebära höga straffskalor.

Tyvärr har sexbrotten allt mer digitaliserats och nya vägar att köpa sex har skapats. Barn och ungdomar blir kontaktade och pressade över nätet av vuxna människor. Här behövs stora informationsinsatser för barn, ungdomar, föräldrar och skola kring sociala medier. Fenomenet Sugardating

---

40 Changing attitudes, 2019.

eller Sugardaddy är även en förtäckt och normalisering av prostitution, vilket på sajten Sugardaters är just vad flera män ägnar sig åt. Även unga killar, tjejer och minderåriga lockas in i att sälja sitt "sällskap". Polisen behöver mer resurser för att intensifiera arbetet mot människohandeln.

Människohandel består inte enbart av grov, organiserad brottslighet. Det förekommer även människohandel bland enskilda män som systematiskt utnyttjar utländska kvinnor som sexslavar efter att ha lovat dem en kärleksfull relation i Sverige. Fruimport är begreppet som används när en man inleder en relation med en utländsk kvinna i syfte att utnyttja henne – som arbetskraft, för upppassning och sex.

Varje år söker sig hundratals av dessa kvinnor till en kvinnojour efter att män utsatt dem för våld. Det befaras dock finnas ett stort mörkertal. Tvåårsregeln har inneburit ett stort lidande för många kvinnor⁴¹. Det finns också män som har satt i system att locka en ny kvinna sedan han redan misshandlat och avvisat en annan kvinna. Kontrollen måste förbättras och dessa män registreras, så att detta inte fortgår.

» Det går inte att effektivt bekämpa människohandel för sexuella ändamål och samtidigt uppmuntra en prostitutionsmarknad.« - *Kristdemokratiska kvinnoförbundet*

En annan form av människohandel är surrogatmödraskap. Det innebär att en kvinna, många gånger i ekonomisk utsatthet i ett låginkomstland, för andras räkning bär och föder ett barn. Hon avtalar bort rätten till sin kropp samt vårdnad och kontakt med barnet efter förlossningen. Flera länder, bland annat Indien och Thailand, har stängt ner sina "barnfabriker" efter

41

Expressen, 2020.

avslöjanden om hur kvinnor har utnyttjats och barn övergetts när de visat sig bära på en funktionsnedsättning, eller på andra sätt inte motsvarat de tilltänkta föräldrarnas förväntningar. Kommersiellt surrogatmödraskap är när kvinnor mot betalning hyr ut sin livmoder och på så sätt utsätter sig både för påtryckningar samt psykiska och fysiska stora risker. Vid altruistiskt surrogatmödraskap ska det inte finnas ersättning inblandad. Det är dock omöjligt att kontrollera huruvida pengar eller gåvor förekommit eller om andra typer av påtrycknings- eller maktmedel har använts.

Oavsett typ av surrogatmödraskap är det att acceptera exploatering av kvinnokroppen. Det är även ett brott mot Barnkonventionen som understryker barnets rätt till sitt ursprung och rätten att så långt som möjligt växa upp och fostras av sina föräldrar. Det är ingen mänsklig rättighet att få barn. Samhällets ansvar är att skydda kvinnokroppen från exploatering samt att förhindra alla former av handel med barn och kvinnor på en global marknad.

Kristdemokratiska Kvinnoförbundet arbetar för:

1. att Sverige aktivt motarbetar all människohandel, såväl internationellt som nationellt
2. att mer resurser och utformade stödåtgärder ges till traffickingoffer
3. att lagstiftningen skärps för traffickingbrott och sexhandel
4. att öka kunskaper inom rättsväsende om människohandel för att säkerställa att rättmätigt straff utdöms (ej förväxlas med ringare "koppleri")
5. att verka för att Sexköpslagen exporteras till andra länder och att det är köparen som döms och stigmatiseras – inte säljaren
6. att verka för att straffskalan för Sexköpslagen utökas ytterligare och att fängelsestraff ges när det rör sig om människohandel eller prostitution av kvinnor eller barn under 18 år.
7. att ge polisen mer resurser för att intensifiera arbetet mot människohandel
8. att stödja EU-samverkan gällande handläggning och utredning av misstänkt traffickingbrott
9. att förbättra kontrollen av så kallad fruimport, bl.a. via ett register på Migrationsverket
10. att göra det svårare för män att utnyttja eller serieimportera utländska kvinnor genom att Migrationsverket ges rättighet att föra register över både ansökande och anknytningsperson samt att sökande kvinnor får informeras om eventuellt tidigare våld eller domar mot mannen
11. att Migrationsverket håller separata intervjuer och uppföljningssamtal med sökande och anknytningsperson för att lättare identifiera fall av övergrepp
12. att surrogatmödraskap ska vara förbjudet

REFERENSER

- Barnmorskeförbundet "Utöka Barnmorskors förskrivningsrätt" (2019)
- BRÅ, "Våld i nära relationer" (2021)
- Changing attitudes, "Sexköp" (2019)
- Ekonomifakta "Företagare - internationellt" (2021)
- Expressen, "45 IS-resenärer försörjdes av svenska bidrag" (2020)
- Expressen, "Thailändskornas vittnesmål: Utnyttjas och kastas ut i snön" (2020)
- Företagarna, "Föräldrafällan 2.0" (2019)
- Försäkringskassan, "Sjukfrånvaro i psykiatriska diagnoser" (2020)
- Göteborgs-Posten, "27 av 40 förskolor säger ja till slöjtvång" (2018)
- IFAU, "Övertid eller nyanställda?" (2020)
- Konsumentverket, "Långsiktigt sparande - en ojämsställd marknad" (2019)
- Mammastygn "Vad är en förlossningsskada?" (2021)
- MFD, "Föräldrar till barn med funktionsnedsättning" (2020)
- MFD, "Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning" (2017)
- Naturskyddsföreningen, "Miljögifter i smink och hudkrämer" (2021)
- Naturvårdsverket, "Organiska miljögifter" (2021)
- NCK, "Barn som upplever våld" (2020)
- NCK, "Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning" (2013)
- OmVärlden, "Inga toalettpauser för burmeserna som syr dina kläder" (2017)

Ownership, "Vem äger Sverige?" (2019)

Ownership, "Varför äger kvinnor och män inte lika mycket?" (2020)

Reality-check, "Hur påverkas ditt barn av att exponeras för porr?" (2021)

SBU, "Endometriosis – Diagnostik, behandling och bemötande" (2018)

SBU, "Förebyggande av postpartumdepression" (2014)

Socialstyrelsen, "Att möta föräldrar till barn med funktionsnedsättning" (2017)

Socialstyrelsen, "Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer" (2020)

Socialstyrelsen, "Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård" (2021)

Socialstyrelsen, "Dödfödda barn" (2018)

Socialstyrelsen, "Ett liv utan våld och förtryck" (2019)

Socialstyrelsen, "Gravida och nyförlösta kvinnors situation och behov" (2019)

Socialstyrelsen, "Kartläggning av vård och behandling vid klimakteriebesvär ur perspektivet jämlik vård" (2020)

Socialstyrelsen, "Läkemedel som kan öka risken för fallskada eller mag-tarmblödning hos äldre" (2016)

Socialstyrelsen, "Nationella riktlinjer för vård vid endometriosis" (2018)

SOU, "Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknadsetablering – analys och bedömning av möjliga åtgärder" (2020)

Stockholms universitet, "Att ge omsorg mitt i livet: hur påverkar det arbete och försörjning?" (2014)

Sveriges Radio, "Föräldraledigheten mer ojämlig än statistiken" (2019)

Svenskt Vatten, "Läkemedelsrening" (2019)

SvD, "Barnmorskans larm: Unga pressas till hårt sex" (2020)

SVT Norrbotten, "Här berättar de afghanska tjejerna i Norrbotten hur de har kontrollerats och bevakats" (2020)

SVT Nyheter, "FN: Klädindustrin släpper ut mer växthusgaser än flygen" (2019)

SVT Nyheter, "#tystiklassen - nu gör eleverna uppror mot sexuella trakasserier i skolan" (2017)

Vårdgivarguiden "Intrauterin fosterdöd (IUFD) och barn som dör under förlossning" (2020)

KD-K

—